

faktum

om pension, investering og samfund

Grundpensionen får større betydning med alderen

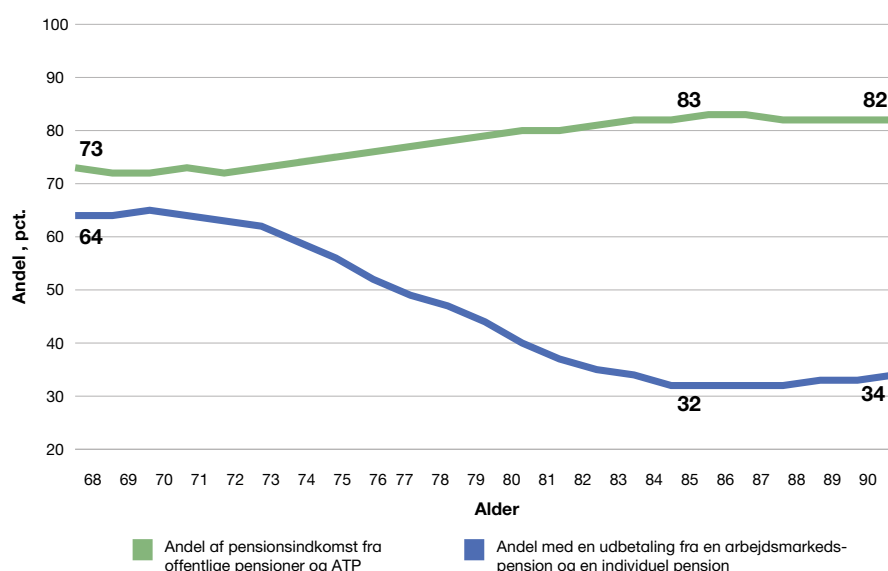
For langt de fleste er det, at gå på pension, ensbetydende med en nedgang i indkomsten. Men hvad færre måske ved er, at indtægtsnedgangen fortsætter efter pensioneringen, og at grundpensionen (offentlige pensioner og ATP) får større betydning med alderen.

I dag har 53 pct. af alle pensionister en løbende, privat pensionsudbetaling fra en arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning, og indregner man udbetalinger fra tjenestemandspensionen, så har 63 pct. en løbende udbetaling (ekskl. ATP). 93 pct. af alle pensionister har en livsvarig pension fra ATP.

Bagved det overordnede tal gemmer sig dog store forskelle på tværs af aldersgrupperne. Blandt de nye pensionister (68-årige) er der dobbelt så mange, der har en løbende udbetaling fra en privat arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning, som blandt de ældre pensionister (85-årige). Udviklingen hen over alder betyder, at grundpensionen kommer til at udgøre en større del af indkomsten med alderen.

Der er flere årsager til, at grundpensionen kommer til at fylde mere med alderen: 1) ratepensioner ophører, 2) arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensioner falder i købekraft, mens de offentlige pensioner reguleres med satsreguleringen, 3) flere pensionister bliver enlige og lejere, hvilket øger de offentlige pensioner, og 4) der er sket en udbygning af arbejdsmarkedspensionerne de seneste 30 år, hvilket særligt har løftet de yngre pensionisters

Figur 1 – Andelen af folkepensionisterne der modtog en løbende udbetaling fra en arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning samt andelen af indkomsten fra offentlige pensioner og ATP - opdelt efter alder i 2020

Note: Figuren viser de offentlige pensioner og ATP-pensionen, som andel af de samlede pensionsindkomster (folkepension, ældrecheck, varmetillæg, boligydelse, ATP, arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensioner). I opgørelsen indgår alle folkepensionister, der er 1 år over folkepensionsalderen, og som modtog folkepension. Derudover viser figuren også andelen af folkepensionisterne der modtog en løbende pensionsudbetaling fra en arbejdsmarkedspension og/eller en individuel pensionsordning.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik, 2023

pensioner indtil videre. Læs hele den nye Faktum-analyse nedenfor.

Store forskelle i andelen der har en privat pension set hen over alderen

Siden Fælleserklæringen i 1987 har mange lønmodtagere fået en arbejdsmarkedspension. Det betyder, at de ved overgangen til pensionstilværelsen oplever en mindre indkomstnedgang end tidligere generationer af pensionister gjorde – og den udvikling vil fortsætte de næste mange år.

ligere generationer af pensionister gjorde – og den udvikling vil fortsætte de næste mange år.

Selvom arbejdsmarkedspensionerne har været under opbygning i 30 år, er det langt fra alle pensionister, der i dag modtager en løbende udbetaling fra en arbejdsmarkedspension (søjle 2) eller en individuel ordning (søjle 3). I 2020 modtog

53 pct. af pensionisterne sådan en udbetaling. Derudover var der 10 procent, som alene modtog en tjenestemandspension, og 93 pct. af alle pensionister modtog en udbetaling fra ATP.

Der gemmer sig dog store forskelle bagved det gennemsnitlige antal modtagere, når man opdeler på alder – se figur 1. Blandt de yngste årgange af folkepensionister (68-årige) var der 64 pct., der modtog en løbende udbetaling fra en arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning, mens det gjorde sig gældende for 32 pct. af de 85-årige folkepensionister.

På trods af udbredelsen af arbejdsmarkedspensioner udgør grundpensionen – de offentlige pensioner og ATP – stadig i gennemsnit 73 pct. af pensionsindkomsten for de yngste pensionister (68-årige), og denne andel stiger til 83 pct. blandt de ældste pensionister (85-årige). Tidligere Faktum-analyser har desuden vist, at selv i fremtiden, når de ”nye” arbejdsmarkedspensioner er fuldt udbygget, så forventes grundpensionen stadig at udgøre ca. 1 ud af 2 pensionskroner.

Om udviklingen siger Michael Jørgensen, analysechef i ATP:

”Der er mange pensionister, der gerne vil have en udbetalingsprofil, hvor de har relativt flere penge i starten af pensions-tilværelsen end i slutningen. I den sammenhæng er det dog vigtigt, at man er bekendt med, om man har en ”faldende” udbetalingsprofil, om der kan forventes at komme udsving i udbetalingerne i udbetalingsperioden på grund af udsving i markeder eller levetiden, og at det er vigtigt, at man er bekendt med, at mange lever noget længer end de gennemsnitlige ca. 20 år, man i dag kan forventes at leve fra pensionsalderen.”

Der er flere årsager til at grundpensionen får større betydning med alderen

Der er flere forklaringer på at andelen, der modtager en løbende udbetaling fra arbejdsmarkedspensioner og individuelle ordninger, falder med alderen, og at grundpensionens betydning stiger. Nogle af årsagerne skyldes ændringer hen-

over alderen for den enkelte (”alders-effekt”), mens andre skyldes ændringer på tværs af generationer (”kohorteffekt”).

Ratepensioner ophører (primært alders-effekt): For det første er der nogle af udbetalingerne, der kommer fra en ratepension, som løber i en afgrænset år-række – mindst 10 år og højst 30 år, og typisk 10-15 år. Den typiske udbetalingsperiode skal ses ift., at ca. 25 pct. af de nye årgange af folkepensionister kan forvente at leve 30 år eller mere fra pensionsalderen. Ser man fx på dem der gik på pension i 2010, og som havde en løbende pensionsudbetaling, så er 19 pct. af de løbende pensioner ophørte de seneste 11 år. Denne andel må forventes at stige fremover, da andelen af indbetalingerne, der går til ratepensioner, steg kraftigt op igennem nullerne, og i de seneste 10 år har gennemsnittet ligget omkring 40 pct. af lønmodtageres indbetalinger til pension. I den private sektor blev ca. 50 pct. i gennemsnit indbetalt til en ratepension i perioden.

Faldende købekraft (primært alders-effekt): For det andet er der mange private pensioner, der udbetales som en såkaldt nominel pension, dvs. at udbetalingerne udgør et fast krone-øre beløb i udbetalingsperioden. I realiteten betyder det, at købekraften er størst i starten, fordi priserne stiger fra år til år. Udover de nominelle udbetalinger er der også pensioner, som i udbetalingsperioden løbende reguleres, men hvor reguleringen ikke har fulgt udviklingen i priserne (inflationen). Set over perioden 2010-2020 er 56 pct. af de samlede løbende udbetalinger på individniveau (fra søjle 2 og 3) ikke fulgt med prisudviklingen. Hertil kommer de 19 procent som helt er stoppet. Det betyder, at 25 pct. af de løbende udbetalinger har fulgt udviklingen i købekraften eller er steget mere.

Flere enlige pensionister øger de offentlige pensioner (alders-effekt): For det tredje bliver flere pensionister enlige med alderen, hvilket isoleret set øger de offentlige pensioner, fordi de offentlige pensioner kompenserer for de stor-driftsfordele, der er ved at være par. Det

sker ved, at pensionstillægget er dobbelt så stort for enlige ift. par-pensionister. Derudover er de offentlige supplerende pensionsydelse som ældrecheck, boligydelse og varmetillæg især målrettet enlige via deres tildelingskriterier, hvilket er en af de væsentligste årsager til, at 60 pct. af de enlige pensionister modtager en af disse ydelser, mens 30 pct. af par-pensionisterne modtager en af ydelserne.

Yngre årgange har sparet mere op til pension (kohorteffekt): For det fjerde, er der de seneste 30 år sket en stor opbygning af nye arbejdsmarkedspensioner, og flere kvinder har haft en tæt tilknytning til arbejdsmarkedet igennem de erhvervsaktive år. Begge dele har bidraget til, at flere af de ”unge” folkepensionister i dag går på pension med en løbende privat pensionsudbetaling fra en arbejdsmarkedspension.

Om analysen siger Martin Præstegaard, der er administrerende direktør i ATP:

”Analysen viser, hvor vigtigt det er, at vi har et pensionssystem, der sørger for en god og stabil grundpension igennem hele pensionstilværelsen, samtidig med at arbejdsmarkedspensionerne og de individuelle pensioner sikrer, at indkomstnedgangen ved overgangen til pensionstilværelsen ikke bliver for stor. Grundpensionen bevarer således ikke alene en væsentlig rolle i fremtiden som helhed – hvor ca. 1 ud af 2 kroner stadig forventes at komme fra grundpensionen – den vil også bevare sin helt særlige betydning for de ældre (enlige) pensionister”.

Sådan har vi regnet

Analyserne er baseret på registerdata fra 1995-2020. I opgørelserne indgår alle personer, som var folkepensionister, og som var 1 år ældre end folkepensionsalderen. Analysen omfatter kun dem, der er 1 år ældre end folkepensionsalderen, fordi mange har blandede indkomster i det første folkepensionsår.

I opgørelsen af pensionsindkomsten indgår følgende indkomsttyper i de tre søjler:

Søjle 1: Folkepensionens grundbeløb, folkepensionens tillæg, ældrecheck, varmetillæg, boligydelse og ATP

Søjle 2: Arbejdsmarkedspensioner

Søjle 3: Individuelle pensioner

Varmetillægget og boligydelsen er bruttoficeret med en skatteprocent på 38 pct. og efterfølgende delt ud på personerne i husstanden.

Der ses bort fra erhvervsindkomster, da de typisk fylder mest de første år af pensionstilværelsen. Ligeledes ses der bort fra kapitalindkomster som er meget skævt fordelt på en lille andel af pensionister.

Alle andele er beregnet på individniveau, hvilket giver et andet resultat end hvis man regner gennemsnitskroner for alle personer, og derefter regner andelene.

I opgørelsen er det ikke muligt at skelne imellem løbende udbetalinger fra en arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning, og man kan heller ikke se løbetiden på pensionen. Hvis en løbende pensions købekraft er faldet efter 11 år, så kan det både skyldes at pensionen ikke er fulgt med prisudviklingen eller at dele af de løbende udbetalinger er stoppet (en ratepension).